

2025. január 03. péntek – 5785. tévét 03.

www.frankel.hu

péntek kabalat szabat 18:00 | gy. gy. 15:47 | szombat 10:00 | havdala: 16:58

80/5

VÁJIGÁS

(I. Mózes 44.18. – 47.27.)

וַיִּגַּשׁ

Jehudá elmondja védőbeszédét, és felajánlja az egyiptomi alkirálynak (akiről nem tudja, hogy a testvére), hogy ő maradjon Egyiptomban Benjámin helyett, akinél megtalálták az “ellopott” ezüst serleget. Olyan átérzéssel ecseteli az ősz apa fájdalmát, ha kedvenc fia nem tér haza, hogy József elérzékenyül, sírva fakad felfedi kilétét. Hazaküldi megrakott csomagokkal testvéreit, majd apját Egyiptomba invitálja. Ez meg is történik, Jákob “lemegy” Egyiptomba, és a család letelepszik Gósen földjén.

“**előlépett**”. Mármint Jehuda, aki ellenezte annak idején testvére bántalmazását, ezért javasolta az eladást. Előlépett (וַיִּגַּשׁ) és elmondta híres védőbeszédét Benjáminért, amely annyira meghatotta Józsefet, hogy nem is bírt uralkodni érzelmein, leleplezte magát és keblére ölelte testvéreit. A zokogó hangja elhallatszott a királyi udvarba, és a fáraó meghívta József atyját és a testvéreket, családjukat, hogy telepedjenek le Egyiptomban, élvezzék azokat a javakat, melyet József segítségével halmoztak fel. E mondatnak, hogy “előlépett Jehuda” más olvasata is van. Jehudáról nevezték a kettévált ország déli részét, Júdeát. A királyok származtak e törzsből és népünk – vallásunk – harmadik megnevezése a héber Izrael gyermekei mellett a zsidó szó is e névből vezethető le. A király tehát meghívta Jákobot és családját, hogy jöjjenek le Egyiptomba, mert Kánaán országában, vagyis a mai Izraelben mindig felmegyünk, még a Kilimandszáróról is felmegyünk Jeruzsálembe. Jákob és családja elfogadta a meghívást, és letelepedett Egyiptom egy tartományában Gosen földjén. Asszonyokat nem számítva 70 férfi érkezett Fáraó birodalmába, nagy tisztelet és megbecsülés közepette. Ez történelmi lépés volt, új fejezet a krónikák lapjain.

Nemigen van a Tórában még egy olyan összefüggő, több egymást követő hetiszakaszt átölelő elbeszélés, mint József története. Nem összehasonlítva más műfajokkal, mégis a “folytatásos regényekre” emlékeztet a történet. A drámai csúcson a legkiélezettebb helyzetben szakad meg az olvasmány, további töprengést adva az olvasónak a folytatást illetően. A hetiszakasz drámai szituációjának megértéséhez szükséges az előzmények rövid felelevenítése. A világot sújtó éhínség áterjedt Kánaán országára is. Jákob hallotta, hogy Egyiptomban kapható élelem. Ezért tíz fiát elküldi, hogy vásároljanak gabonát. Mivel soha nem hitte el, hogy József meghalt, megkéri fiait, nézzenek körül a nagy országban, hátha a testvérükre bukkannak. Benjámin, kedvencét nem engedi el a kalandos útra. A testvéreket elveszett fivérük miatt mardossa a lelkiismeret, ezért az egyiptomi főváros tíz kapujába egyenként mennek be, hogy a város eldugott pontjain is kereshessék fivérüket. József megismeri testvéreit, de azok nem őt. Érkezésük módja – a tíz kapun való bejövés – ürügyet szolgáltat Józsefnek, hogy kémeknek nevezze a vándorokat. Nem is bosszúból, hanem hogy szívük őszinteségéről meggyőződjön. Benjámin követeli, Simeont túszként magánál tartja és meghagyja nekik, hogy Benjámin nélkül ne kerüljenek a szeme elé. A vásárolt gabona árát visszacsempészi a testvérek zsákjába. Telt-múlt az idő, a Kánaánba hozott élelem elfogyott újért csak Benjáminnal lehetett menni, amiről Jákob hallani sem akart. Jehuda kezességet vállalt, hogy épségben visszahozza Jákob legkisebb fiát, így erős unszolásra Jákob is hajlik a szóra. József jó szívvel fogadja a testvéreket, Simeon szabadságát is visszaadja, hangulatos vacsorát fogyasztanak el. Benjámin zsákjába az alkirály elrejtet egy ezüstsérleget, amelyet meg is találnak József emberei. Benjámin elfogják. A testvérek felajánlják, hogy foglyok maradnak Benjámin helyett. De József ragaszkodik a “vétkes” megbüntetéséhez. És odalépett hozzá Jehuda Ekkor lép elő Jehuda. Bátran az alkirály szemébe mondja, hogy nem erről volt szó. József megígérte annak idején, hogy Benjámin szabadon visszatérhet apjához, mert “lelkük össze van kötve”. Még egy megpróbáltatást nem bírna ki az öregember. Szeretett felesége meghalt, az egyik fia elment tőle, nem is látta azóta, a másik fiát is elveszíti, bűbánatában a sírba száll. Kéri Jehuda, hogy maradhasson Benjámin helyett, mert nem nézheti atyjának szerencsétlenségét, szenvedését. Jehuda szavai nem is hatástalanok. József nem bír uralkodni magán és leleplezi kilétét testvérei előtt. És odalépett hozzá Jehuda Jelenthetnek ezen szavak mást is. Előlépett Jehuda. Róla nevezik majd el Salamon halála után a Szentföld déli részét, Júdeát. Nevéből származik a zsidó szó. Eszter könyve Mordechajt is Jehudi-nak, zsidó férfinak nevezi. Mind a vallás, mind a nép megnevezése származik Jákob fiától. A történetre visszatérve József megnyugtatta testvéreit, hogy ne legyen lelkiismeret furdalásuk. Az egész kalandos történet isteni forogatókönyv része volt. Azért, hogy ő Egyiptomba jusson, neki ott feladata volt. Meg kellett menteni a fél világot az éhínségtől, többek között apját és testvéreit is. Ez országba kellett jutnia, mert így írta elő az Örökkévaló, hogy József és családja Egyiptomba jusson. Meg is hívja apját és testvéreit, azok háza népét, hogy csomagoljanak és telepedjenek le a számukra kijelölt Gósen földjén, el lesznek látva mindennel. Össze is csomagoltak fivérei és Jákob mind azt, amit elhozni lehetett a nagy útra, mintegy hetven ember jött le Egyiptomba. Mert Kánaánból és később a Szentföldről mindig ” lemegyünk “. Mint ahogy Kánaánba, vagyis a Szentföldre mindig ” felmegyünk “, még ha a Kilimandszáró tetejéről vezetne is az utunk. József testvérei és családjai Gósenbe telepedésével kezdődött a diaszpóra, egyelőre nagy tisztelet, kiváló körülmények közepette. Az Írás szerint: “...és

Izrael lakott Egyiptom országában, Gósen földjén, birtokukba vették és nagyon megsaporodtak és megsokasodtak”. A Józsefi történet ezzel véget ért. Mózes első könyvéből hátravan egy hetiszakasz, majd elkezdjük olvasni a második könyvet. (Deutsch Gábor írása nyomán)

Véget ért Niszán hónapja és beköszöntött Tévét (טבת) a zsidó naptár negyedik hónapja a világteremtési számítás szerint, és a tizedik az egyiptomi kivonulást számításba vevő Niszántól. Tévét 29 napos hónap és általában december – január hónapra esik. A “tévét” szó babilóniai eredetű, és akhád nyelven “tavito”-nak nevezik, ami javulást jelent, a mezőgazdaság javulását, az esős időszaknak köszönhetően. Csillagképe a Bak. Újholdja csak vasárnapra, hétfőre, keddre, szerdára és csütörtökre eshet. A Tánáchban mint tizedik hónap van említve és a “tévét” név csak egyszer fordul elő, méghozzá az Eszter Könyvében: “a tizedik hónapban, mely tévét hónapja”. Tévétben három böjt van, közel egymáshoz. Nyolcadikán “Táánit Cádikim” ezt azért tartják, mert ezen a napon fejezték be a Szentírás lefordítását görögre, az ezt megelőző generációknak a Szentírás idegen nyelvekre való fordítása a Tóra megszenteltségétlenítését, meggyalázását jelentette. Bölcsseink szerint a Szentírás görögre fordítása súlyos bűn volt Izrael számára, hasonló, mint az aranyborjú bűne. Tévét kilencedikén is böjt van, “Táánit cádikim”, a Babilóniából való visszatérés vezetőjének, Ezrának halála napja. Tévét tizedikén kezdte el Nabukandecár, a babilóniai király hároméves ostromát Jeruzsálem ellen. Az ostrom harmadik évében, Áv hó kilencedikén rombolta le a Szentélyt. Ennek emlékére e-napot bölcsseink böjtnapnak hirdették, amelyet “A tizedik böjtnek” neveztek el. “Általános böjtnapnak” a múlt század 50-es éveitől kezdve az izraeli főrabbinátus ezt a böjtnapot a Holokauszt megemlékezési napjának hirdette meg, és általános gyásznapnak.

Mi kell ahhoz, hogy valaki „előlépjen”, levonja viselkedése konzekvenciáit, és kész legyen a legsúlyosabb felelősség vállalására is, ezúttal mások érdekében? Hogy megértse, mi zajlik le a másik lelkében, és képes legyen meggyőzni annak ellenére, hogy éppen ellene vétkezett? A Tóra hetiszakaszainak beosztása az első könyv végéhez közeledve a TV-sorozatok dramaturgiáját előlegezi. Mindig a legizgalmasabb pillanatokban szakad félbe a történet elmesélése. A Vájésev hetiszakasz akkor ér véget, amikor Jozsef a börtönben van. A főpohárnok pedig, akinek megjövendölte, hogy kiszabadul, az udvarba visszatérve megfeledkezik róla. A Mikec hetiszakasz végén pedig úgy tűnik, hiába minden, Benjámin örökre ottmarad rabszolgaként Egyiptomban. Jehudá erejéből ekkor még semmi másra nem futja, csak szomorú beletörődésre. Jozsef az, aki azt mondja, hogy neki és a többieknek nincs miért büntetést kapniuk, csak Benjáminnak kell bűnhődnie. És ekkor Jehudá hirtelen előlép és elmondja élete szónoklatát. Az a Jehudá, aki már megtanult bocsánatot kérni és felelősséget vállalni – a Támárról szóló betéttörténetben. Jozsef eladása után beékelődik ugyanis egy történet a szövegbe arról, hogy hogyan viselkedett méltánytalanul egy Támár nevű kánaánita asszonnyal, egykori menyével, hogyan kellett ezzel szembesülnie és hogyan kért tulajdonképpen bocsánatot tőle. Érthetővé válik, miért kellett ezt a Jozsef-történet kellős közepén megtudnunk. Jehudá felkészült arra, hogy nagyobb bűnével is elszámoljon, élete magaslati pontjára ért, láttuk, hogyan lépeget egyre feljebb. Yehuda Aryeh Leib Alter, a híres, Szfát Emetnek nevezett hászid rabbi szerint az előző hetiszakasz végén még passzív Jehudá, amikor előlép, közelebb lép Jozsefhez, egyúttal közelebb lép önmagához is. Megérti, mi történt vele eddigi élettörténete folyamán. Azt, hogy hogy került ide, mi a dolga, lezárja hosszú önismereti folyamatát. Továbbá nem csak fizikai, de szellemi értelemben is közelebb lép Jozsefhez is. Megérti, kivel áll szemben, talán be is azonosítja öccsét. Mindenesetre úgy beszél hozzá, hogy közben ráhangolódik, az önismeret képessé teszi az empátiára, az együttérzésre. És végül, mindezek folyamányaként közelebb lép az Örökkévalóhoz is, Tőle kapott küldetését betöltve – idézi fel Yehuda Shtauber. Két nagy utat bejárt testvér talál egymásra ebben a jelenetben és visszanezve úgy tűnik, minden lépésük ide vezetett, ezt a végkifejletet célozta. Ezen a ponton zárul le egy problémás családtörténet, és kezdődik el immár egy nép, Jehudá, Jozsef és a többi testvér leszármazottainak története.

Dés Júlia: Benjámin mindenki szereti. A családjában igazi liebling. Az apjának azért a kedvence, mert az igaz szerelmétől született két gyermeke közül, úgy tudja, már csak ő van életben. Jozsefnek azért, mert ő az egyetlen édes testvére. A testvérei, bár féltékenyek rá és nyilván haragszanak, apjuk tisztelete okán, szintén különösen féltik, óvják, nem akarják elveszteni. Kislánnyal, Jankával nemrégén színházban voltam, ahol, bevett népmesei fordulatként, a mese egyik fő motívuma a királylányt őrző sárkány volt, aki „annyira szerelmes volt a királylányba”, hogy bezárva tartotta, nem engedte el. A színház után próbáltam Jankával arról beszélgetni, hogy az nem szeretet és nem szerelem, ami fogva tart, ami rabként és tárgyként tekint a másik emberre. Olyan nincs, hogy annyira szeretünk valakit, hogy uralkodunk rajta, az valami teljesen más. Az nem jó, hanem rossz. Valahogy így próbáltam neki elmondani. Ahogy többször elolvastam a hetiszakasz ezen részét, nem hagyott nyugodni a kérdés: és mit szeretett volna Benjámin? Őt miért nem kérdezte meg senki? Mert annyira szerették, hogy senki sem akarta elengedni, de ebben a szeretetben ő valahogy elveszik, róla csak beszélnek, ő nincs jelen. A legkisebb fiú épp olyan passzív szereplője a történetnek, mint a királylányok a népmesében. Pedig mindkét szereplőt nagyon szeretik és óvni akarják. Csak éppen ezekben a féltésekben és nem elengedésekben minden esetben ott van a zsarnokság és a mások feletti uralkodás vágya. Ma, a 21. század elején szülőként és családtagként, bármennyire is rémisztő elengedni a bizonytalanságba azt, aki számomra a legfontosabb, mégis meg kell tudni tenni. Arra törekszünk, hogy szabad, és a szabadságuk adta lehetőségekkel élni tudó felnőtteket neveljünk a gyerekeinkből. Olyan embereket, akik képesek döntéseket hozni, amelyekért aztán felelősséget is tudnak vállalni. Innentől fogva viszont, ha felnőnek, nekünk is meg kell tanulni tiszteletben tartani és elfogadni a döntéseiket.

HÍREK A VILÁGBÓL

<p>Jemenből az év utolsó napján ismét ballisztikus rakétával lőtték Izraelt. https://bzsh.hu/2024/12/31/jemenbol-az-ev-utolso-napjan-ismet-ballisztikus-raketaval-lottek-izraelt/</p>
<p>Dr. Nógrádi Péter: A hanukai gyertyák fényében gondoljunk a túsokra is. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/dr-nograd-peter-a-hanukai-gyertyak-fenyeben-gondoljunk-a-tuszokra-is</p>
<p>Joáv Galant volt védelmi miniszter visszaadja képviselői mandátumát az izraeli parlamentben, a Kneszetben. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/visszaadja-kepviseloi-mandatumat-joav-galant</p>
<p>Lovagi rangot kapott Stephen Fry, akinek magyar zsidó nagyszülei 1927-ben telepedtek le Nagy-Britanniában. https://kibic.hu/2024/12/31/lovagi-rangot-kapott-stephen-fry-akinek-magyar-zsido-nagyszulei-1927-ben-telepedtek-le-nagy-britanniaban/</p>
<p>Tóra és fegyver. https://izraelinfo.com/2024/12/31/tora-es-fegyver/</p>
<p>A háború árnyékában: 13 éves rekordon az öngyilkosságok száma a hadseregben. https://ujkelet.live/2025/01/02/a-haboru-arnyekaban-13-eves-rekordon-az-ongyilkosságok-szama-a-hadseregben/</p>
<p>Tízen verték, mégsem akarta elhúzni a rönköt. https://magyarnarancs.hu/sorkoz/tizen-verték-mégsem-akarta-elhuzni-a-ronkot-273503</p>
<p>Irán zsoldosai ballisztikus rakétákat lőttek ki Közel-Keleten – Az izraeli légvédelem „lekapta” a rakétákat. https://www.atv.hu/belfold/20241231/iran-zsoldosai-ballisztikus-raketakkal-lottek-ki-kozel-keleten-az-izraeli-legvedelem-lekapta-a-raketakat/</p>
<p>USA: nyílt levélben kritizálták Ferenc pápa kijelentéseit a zsidó vezetők. https://www.hitradio.hu/usa-nyilt-levelben-kritizaltak-ferenc-papa-izraellel-kapcsolatos-kijelenteseit-a-zsido-vezetok/</p>
<p>Guruló zsinagóga szeli Budapest utcáit. https://168.hu/neshamatv/zsinagoga-emih-zsidosag-micva-mobil-284215</p>
<p>Izrael után a Palesztin Hatóság is kitiltotta az al-Dzsazírát uszítás miatt. https://hu.euronews.com/2025/01/02/izrael-palesztin-hatosag-kitiltas-al-dzsazira-uszitas-islamistak</p>
<p>Izrael lakossága meghaladta a tízmilliót. https://bzsh.hu/2024/12/31/izrael-lakossaga-meghaladta-a-tizmilliot/</p>
<p>A műtét sikerült, de Benjamin Netanjahu még kórházban van. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael/a-mutet-sikerult-de-benjamin-netanjahu-meg-korhazban-van</p>
<p>Hanukát, a Szentély újjáavatásának ünnepét közösen ünnepelték három vallás képviselői a Gyöngyösi Zsidó Hitközség Status Quo Ante Izraelita Anyahitközség és a Barankovics Izraelita Műhely szervezésében. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/gyongyoson-zsidok-keresztények-es-muszlimok-egyutt-gyujtottak-hanukagyertyat</p>
<p>Menórával díszített olajlámás tanúsítja a Második Szentély lerombolása utáni zsidó jelenlétet Jeruzsálem környékén. https://kibic.hu/2024/12/27/menoraval-diszitett-olajlamas-tanusitja-a-masodik-szentely-lerombolasa-utani-zsido-jelenletet-jeruzsalem-kornyeken/</p>
<p>A háború helyzete Gázában: Egy helyben toporgás. https://izraelinfo.com/2025/01/01/a-haboru-helyzete-gazaban-egy-helyben-toporgas/</p>
<p>Izrael rossz lóra tett? – Szíriai körkép. https://ujkelet.live/2025/01/02/izrael-rossz-lora-tett-sziriai-korkep/</p>
<p>Izraeli kommandósok megsemmisítettek egy szíriai rakétagyárat. https://hvg.hu/vilag/20250102_izraeli-kommandosok-sziriai-raketagyarat</p>
<p>Menórát festettek egy pesti házfalra, hogy felhívja a figyelmet egy zsidó üzletre, hatvan évig rajta maradt. https://24.hu/kultura/2024/12/30/ismeretlen-budapest-hatso-ablak-kiralyi-pal-utca-menora-zsido-ceg-vallalkozas-gottermayer-nandor-szalasi-kormany/</p>
<p>A legnagyobb alakítás: a zsidó színész, aki alpesi paraszttá változtatta magát, hogy így térhessen vissza a színpadra. https://444.hu/2024/12/27/a-legnagyobb-alakitas-a-zsido-szinesz-aki-alpesi-parasztta-valtoztatta-magat-hogy-igy-terhessen-vissza-a-szinpadra</p>
<p>Herzog szerint az ENSZ-nek erkölcsi kötelessége megmenteni a Hamász által fogva tartott túsokat. https://bzsh.hu/2024/12/30/herzog-szerint-az-ensz-nek-erkolcsi-kotelessege-megmenteni-a-hamasz-által-fogva-tartott-tuszokat/</p>
<p>A nyilas csőcselék ma 80 éve gyilkolta meg Richter Gedeont. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/megemlekezesek/a-nyilas-csocelek-ma-80-eve-gyilkolta-meg-richter-gedeont</p>
<p>Keleti Ágnes ötszörös olimpiai bajnokot 2025. január 9-én, 12 órakor temetik a Kozma utcai zsidó temetőben. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/104-szuletesnapjan-temetik-el-keleti-agnes-olimpiai-bajnok-tornasznot</p>
<p>83 éves izraeli nőt késelt halálra egy palesztin terrorista Tel-Aviv közelében. https://kibic.hu/2024/12/27/83-eves-izraeli-not-keselt-halalra-egy-palesztin-terrorista-tel-aviv-kozeleben/</p>

Egészségügyi források a Gázai övezetből: reggel óta 70 ember halt meg izraeli támadásokban. <https://izraelinfo.com/2025/01/02/tuszok-szabadon-engedeseert-tuntetok-blokkoltak-az-ajalon-deli-szakaszat-hirszuret/>

A Moszad Teherán szívében: így likvidálták Hanijét. <https://ujkelet.live/2024/12/30/a-moszad-teheran-sziveben-igy-likvidaltak-hanijet/>

A gázai hatóságok szerint egy izraeli támadásban meghalt a Hamász által vezetett rendőrség vezetője. <https://telex.hu/kulfold/2025/01/02/gaza-izrael-konfliktus-tamadas-halottak-rendorfonok>

Az izraeli védelmi miniszter első ízben ismerte el, hogy a zsidó állam végzett a Hamász vezetőjével Teheránban. <https://www.portfolio.hu/global/20241224/az-izraeli-vedelmi-miniszter-elso-izben-ismerte-el-hogy-a-zsido-allam-vegzett-a-hamasz-vezetojevel-teheranban-731549>

Izrael az észak-gázai Beit Hanún elhagyására szólította fel a még ott tartózkodó civileket. https://nepszava.hu/3263138_izrael-felszolitas-evakualas-beit-hanun-gazai-ovezet

Az Izrael és a Hezbollah közti tűzszünet eredményéről egyeztetett Franciaország és Libanon. <https://hu.euronews.com/my-europe/2025/01/02/az-izrael-es-a-hezbollah-kozti-tuzszunet-eredmenyerol-egyeztetett-franciaorszag-es-libanon>